

ДАТА: 08/12/2021
ПІДГОТУВАЛИ: Марія Репко

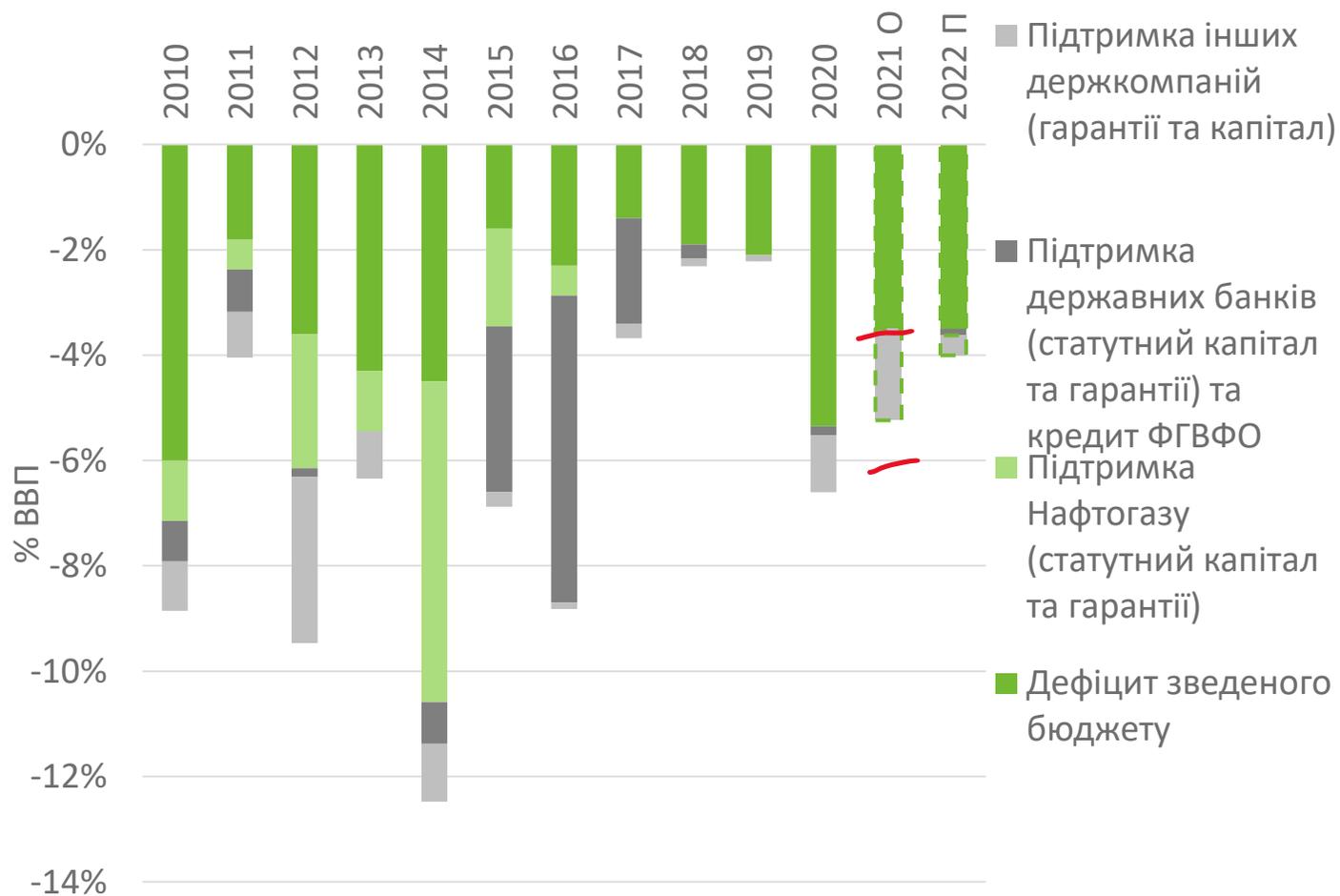
ФІСКАЛЬНА СТІЙКІСТЬ: ЯК ЗРОБИТИ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ «ПІДЙОМНИМ» ДЛЯ УКРАЇНИ

Стійкість України перед кризами: погляд у майбутнє

ДЕФІЦИТ ТА БОРГИ ЯК МІРИЛО ФІСКАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ

Дефіцит публічних фінансів 2010-2022 (проєкт)

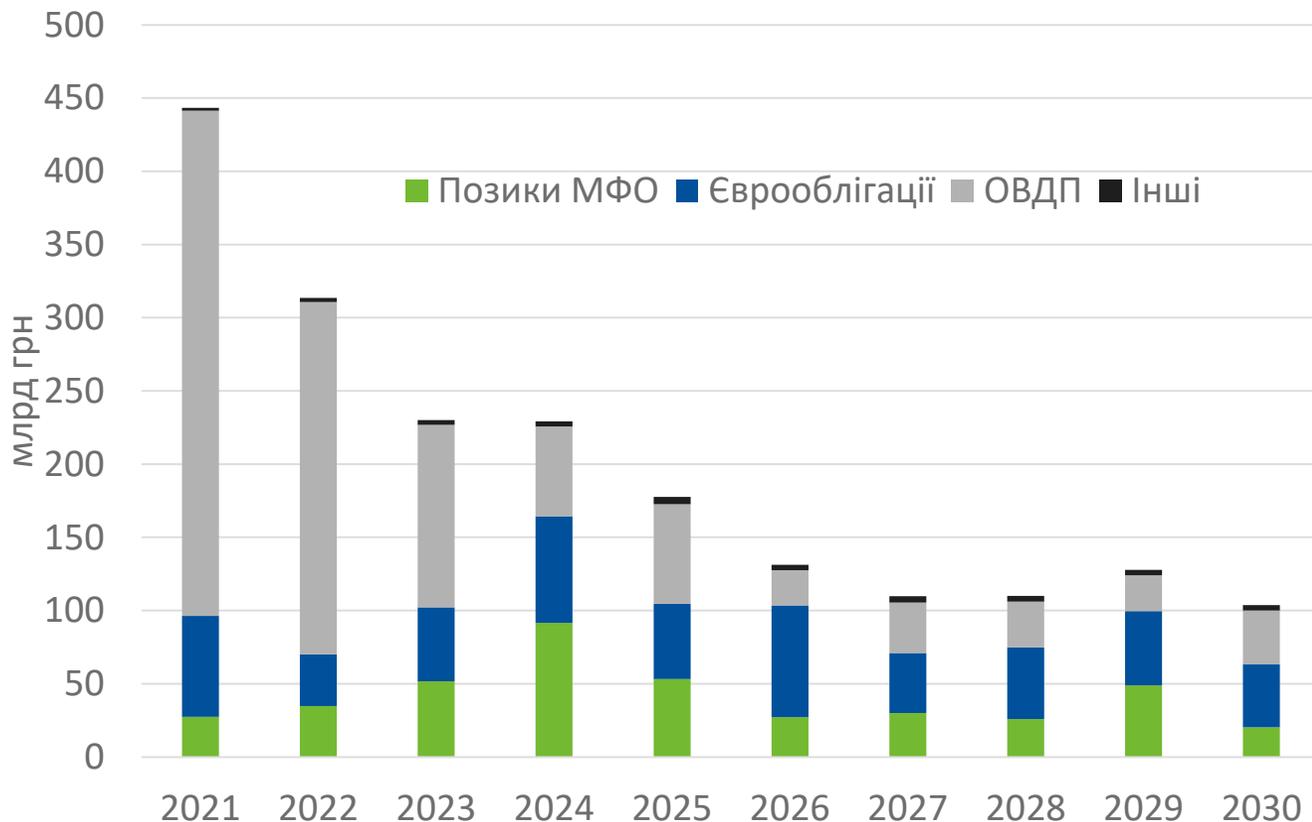
Чи є підстави хвилюватися?

- Дефіцит бюджету-2021 виявиться значно меншим за запланований – Мінфін очікує 3,0-3,5% ВВП
- Дефіцит бюджету-2022 на рівні 3,5% ВВП стриманий, відповідає умовам МВФ та буде надалі знижуватися.
- Але квазі-фіскальний дефіцит у 2021 році досяг 1,7% ВВП – ці практики досить ризиковані і викликають занепокоєння
- У 2012 та 14-16 рр квазі-фіскальні операції перевищували формальний дефіцит через банківські ризики та тарифний популізм
- Коли доходи бюджету перевищують прогноз – їх одразу витрачають замість зменшити запозичення.

Джерело: Державне казначейство, КМУ, Міністерство фінансів, Верховна рада, Держстат, розрахунки ЦЕС

ГРАФІК ПОГАШЕННЯ БОРГІВ

Графік погашення державного боргу

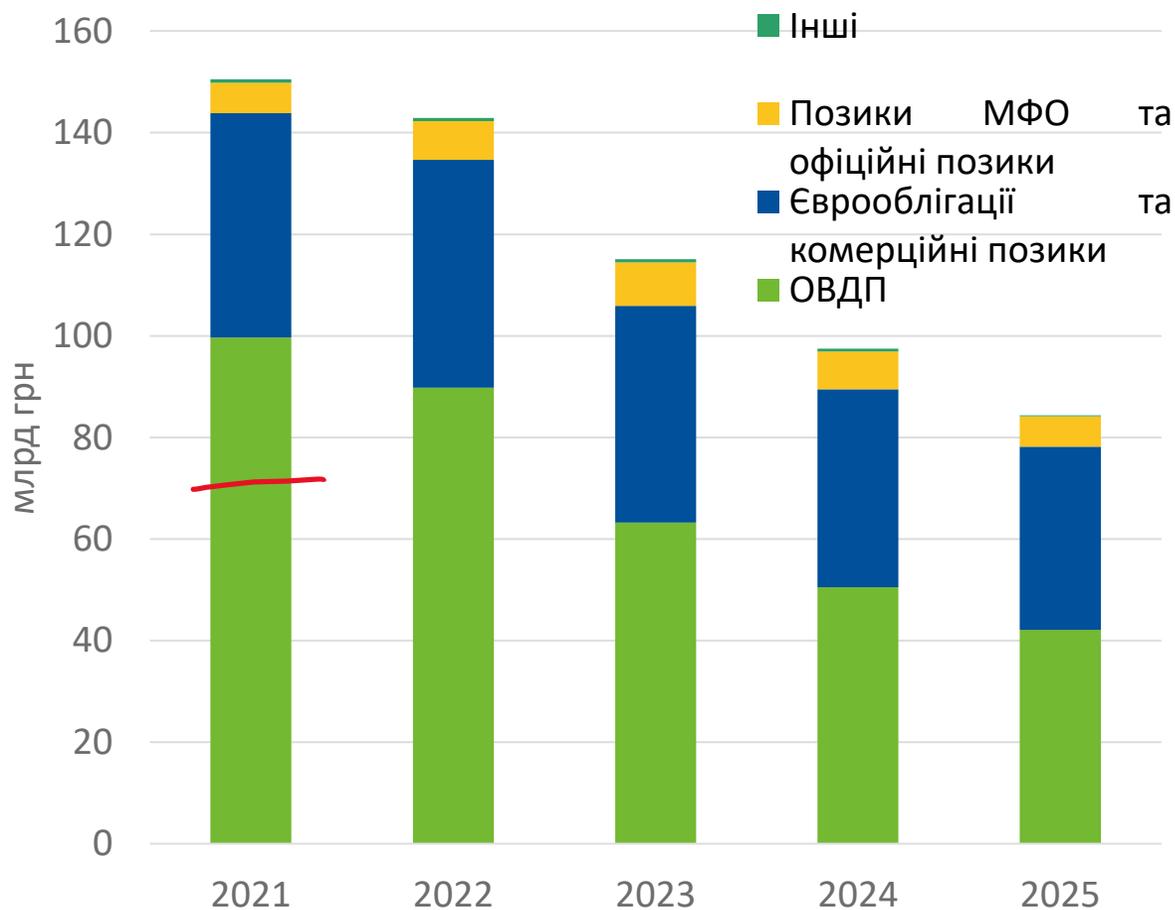
Коли навантаження стане піковим?

- Наступного року погашення найбільші – але це в більшості ОВДП, які рефінансуються з року в рік.
- Пік погашення зовнішніх боргів припадає на 2024 рік – \$6.14 млрд за поточним курсом
- До 2025 року половина погашень зовнішнього боргу – позики МФО під пільгові процентні ставки. Якщо їх доведеться рефінансувати на ринку – вартість боргів для України зростає.

Джерело: Міністерство фінансів, за угодами станом на 01/11/2021

ОБСЛУГОВУВАННЯ БОРГУ

Графік платежів з обслуговування боргу

Джерело: Міністерство фінансів, за угодами станом на 01/11/2021

Чи правда, що проценти невідомі?

- На проценти віддають 13%* доходів бюджету, але великі суми йдуть до НБУ та держбанків (71% ОВДП в обігу) і повертаються в бюджет
- Втрата співпраці з МФО та дешевих кредитів означатиме підвищення процентних витрат

Перерахування до бюджету

Джерело: Case, Держказначейство

*планові показники 2021 з урахуванням змін, по держбюджету

ДЕРЖАВНІ КОМПАНІЇ

Деякі показники звітності ДП за 2020 р.

	Всього доходу від реалізації	Всього сукупний (збиток)/ прибуток
Нафтогаз	193.0	-33.2*
Укрзалізниця	75.3	-12.4
Укренерго	58.2	-27.5
Енергоатом	45.6	-4.8
Центренерго	20.6	0.1
Укргідроенерго	13.2	4.1
Укрпошта	9.2	0.2
Адміністрація морських портів України	7.4	2.6
Державна продовольчо-зернова корпорація	7.1	-5.9
Автомобільні дороги України	5.4	-0.1

Джерело: Фінансова звітність компаній за 2020 рік

Дані по Нафтогазу подано за строкою «Всього сукупних збитків», з врахуванням переоцінки активів та інших сукупних збитків, що можуть бути рекласифіковані у подальшому. Без врахування цих статей чистий збиток Нафтогазу становив 19 млрд грн

Чи є потенційні нові «чорні діри»?

- Діяльність суб'єктів господарювання державного сектору Мінфін відносить до «червоного» сегменту ризиків із найбільшим впливом та найвищою ймовірністю.
- Шість з ТОП-10 державних компаній принесли державі збитки у 84 млрд грн у 2020 році та накопичили фінансових боргів на 191 млрд грн.
- Державні компанії енергетичного сектора вразливі перед стрибком цін на газ, вугілля з одного боку та тарифним популізмом— з іншого.

ЯК ДЕРЖАВА МОЖЕ РЕАГУВАТИ НА ВИКЛИКИ?

МАТРИЦЯ ШОКІВ (ВИКЛИКІВ)

Бачення МВФ

Боргове навантаження (70% ВВП)* Потреба у фінансуванні (15% ВВП)* Профіль боргу **	Шок економічного зростання	Шок бюджетного дефіциту	Процентні шоки	Курсові шоки	Шоки з боку умовних зобов'язань
	Шок економічного зростання	Шок бюджетного дефіциту	Процентні шоки	Курсові шоки	Шоки з боку умовних зобов'язань
	Ринкові умови (спред до КО США 200-600 б.п.)	Потреби у зовнішньому фінансуванні (5%-15% ВВП)	Зміна частки короткострокового боргу (0,5%-1%)	Частка боргу у нерезидентів (15%-45%)	Частка валютного боргу (20%-60%)

Джерело: IMF Country Report No. 21/250, Annex II. Figure 1. Ukraine Public Debt Sustainability Analysis – Risk Assessment

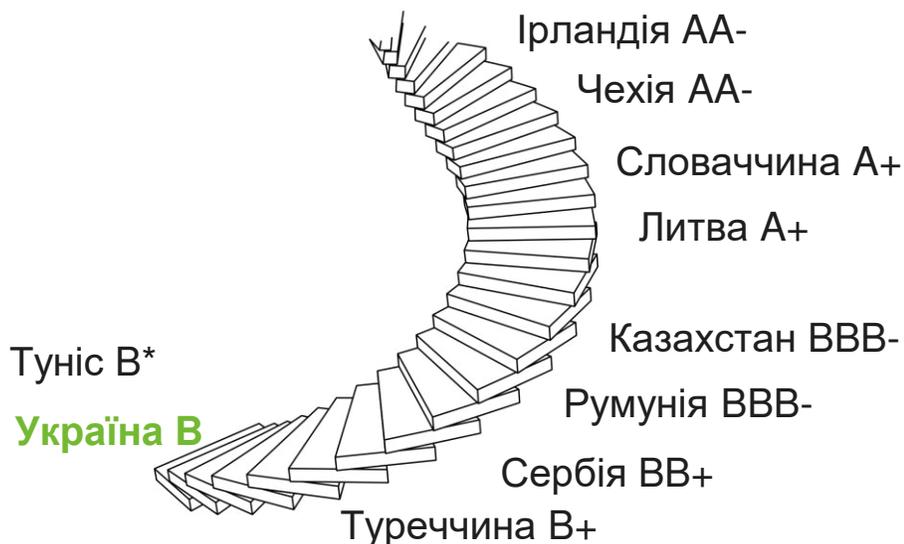
*зелений – якщо бенчмарк не перевищено за реалізації шоку; жовтий – якщо бенчмарк перевищено за реалізації шоку, але не за базовим сценарієм, червоний – якщо бенчмарк перевищено за базовим сценарієм, сірий – якщо стресс-тест нерелевантний

**зелений якщо індикатор нижчий за нижчу межу бенчмарка оцінки ризику, червоний – якщо індикатор перевищує верхню межу оцінки бенчмарку, жовтий – якщо знаходиться в границях бенчмарку, сірий - якщо дані недоступні або індикатор нерелевантний)

ВАРІАНТИ РЕАГУВАННЯ

- ✓ Впровадження середньострокового бюджетування
- ✓ Стимування бюджетного дефіциту
- ✓ Виконання програми з МВФ та отримання фінансування інституційних кредиторів
- ✓ Clearstream, індекс JP Morgan

Кредитні рейтинги суверенів

Джерело: Standard&Poors, *Fitch for Tunisia

Що ще може зробити держава для стійкості публічних фінансів: питання на обговорення

- Повернутися до запобіжників БК: дефіцит, гарантований борг, боргове навантаження.
- Приватизувати держбанки, знижуючи ризики великих витрат на майбутнє
- Аудит корпоративного управління в компаніях, що мають держгарантії, переведення на МСФО, політики зниження ризиків
- Знизити частку валютного боргу через розвиток ринку гривневих ОВДП: стійка та невисока інфляція, достатня ліквідність, усунути ризик валютних обмежень.
- Цільовим чином працювати над підвищенням кредитного рейтингу
- Брати участь та просувати міжнародні ініціативи з Debt for climate
- Утримувати фіскальний резерв на випадок реалізації шоків

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Подія та дослідження ЦЕС представлені у рамках проекту «Програма сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні.

Зміст є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

КОНТАКТИ СПІКЕРА: Марія Репко,
Заступниця виконавчого директора,
Центр економічної стратегії
maria.repko@ces.org.ua